

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ DLA GMINY MICHAŁOWICE – ZA ROK 2015

zgodnie z art. 16a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
(t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.)

Michałowice, kwiecień 2016

1. Wstęp

Niniejsze opracowanie stanowi realizację zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.), dotyczących obowiązku przygotowywania przez gminy, powiaty i samorząd województwa oceny zasobów pomocy społecznej (OZPS) w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej.

Odpowiednie zapisy dotyczące realizacji tego zadania przez gminy ujęto w art. 16a oraz art. 17 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy. W art. 16a czytamy:

- „1. Gmina, powiat i samorząd województwa przygotowują ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i gospodarczej.*
- 2. Zasoby, o których mowa w ust. 1, obejmuje w szczególności infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący.*
- 3. Ocena, o której mowa w ust. 1, obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz rozkład ilościowy.*
- 4. Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego przedstawia co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do 30 czerwca sejmikowi województwa właściwej jednostki samorządu terytorialnego ocenę, o której mowa w ust.1. Ocena wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na rok następny.”*

Wypełniając powyższe zapisy ustawowe przygotowana została czwarta edycja raportu „Ocena zasobów pomocy społecznej dla gminy Michałowice za rok 2015”. Podstawą do jego opracowania były dwa główne źródła: „Sprawozdanie MIPS-03 półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za rok 2015”, „Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach za rok 2015” oraz opracowany w Instytucie Rozwoju Służb Społecznych ogólnopolski formularz „Ocena zasobów pomocy społecznej” (OZPS2015), służący do zbierania danych z gmin i powiatów, a także dane dot. realizowanych zadań, ujęte w innych sprawozdaniach resortowych oraz sprawozdaniach z realizacji planu finansowego gminy.

Pełna wersja formularza OZPS składa się z następujących części: dane o sytuacji demograficznej i społecznej w gminie, dane o korzystających z pomocy społecznej, wybrane usługi pomocy społecznej, instytucje pomocy społecznej, zwiększenie zasobu pomocy społecznej, kadra ośrodków pomocy społecznej, koszty prowadzenia i utrzymania zasobu pomocy społecznej oraz dane dotyczące środków finansowych na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej. Rokiem oceny jest rok 2015.

Z uwagi na fakt, iż niektóre obszary formularza nie dotyczą gminy Michałowice (zostały w formularzu wyzerowane), na potrzeby niniejszego raportu pn.: „Ocena zasobów pomocy społecznej dla gminy Michałowice za rok 2015” wykorzystano te dane, które obrazują tendencje w przedmiotowym zakresie, pojawiające się na terenie naszej gminy.

Pełna wersja formularza OZPS stanowi załącznik do niniejszej Oceny.

Opracowując niniejszy dokument posilkowano się ponadto danymi wygenerowanymi z systemów informatycznych (tj. Helios, Amazis, Nemezis, zbiory centralne, aplikacje finansowo-księgowo), a także danymi pozyskanymi od gminnych jednostek organizacyjnych.

Niniejszy raport przedstawia analizę wybranych danych statystycznych obrazujących obszar pomocy społecznej i jego otoczenie na tle sytuacji społecznej i demograficznej gminy. Zawiera on również wnioski i rekomendacje płynące z analizy zebranego materiału.

2. Sytuacja społeczno-demograficzna gminy

Opracowując ocenę w obszarze sytuacji demograficznej i społecznej Gminy Michałowice uwzględniono dane statystyczne dotyczące liczby mieszkańców, rynku pracy oraz infrastruktury społecznej.

Powierzchnia

Powierzchnia gminy Michałowice wynosi 51,5 km², co stanowi 4,2% powierzchni powiatu krakowskiego. Pod względem terytorialnym nasza gmina klasyfikuje się na 13 miejscu spośród wszystkich gmin w powiecie krakowskim.

Bezpośrednie sąsiedztwo z Krakowem, jak również położenie wzdłuż drogi krajowej nr 7, implikuje istotne zmiany w charakterze gminy, zwłaszcza w ostatnich latach, tj. odchodzenie od rolniczego charakteru na rzecz tzw. „zaplecza Krakowa”. Wiąże się z tym intensywne budownictwo indywidualne, silny strumień migracji z Krakowa, dodatni przyrost naturalny, a także duża aktywność ekonomiczna mieszkańców gminy.

Podział administracyjny

Administracyjnie gmina Michałowice obejmuje 19 sołectw: Górna Wieś, Kończyce, Kozierów, Książniczki, Masłomiąca, Michałowice I, Michałowice II i Michałowice III, Młodziejowice, Pielgrzymowice, Prawda, Raciborowice, Sieborowice, Więclawice, Wilczkowice, Wola Więclawska, Zagórzyce, Zdzięslawice, Zerwana.

Liczba ludności

Według stanu na 31 grudnia 2015 r. gminę Michałowice zamieszkiwało **9 718 osób**, z czego **50,31%** stanowiły kobiety, a **49,69%** mężczyźni. Pod względem liczby mieszkańców na 1 km² gmina zajmuje 9 miejsce w powiecie i 54 w województwie małopolskim. Liczba ludności w naszej gminie systematycznie wzrasta; **w roku 2015 wzrosła o 9,62% w stosunku do 2012 r. i prognozuje się dalszy wzrost w tym zakresie.**

Miejscowościami największymi zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby mieszkańców są: Michałowice (3 169 osób), Raciborowice (879 osób) oraz Masłomiąca (820 osób), natomiast najmniejszą liczbę mieszkańców mają: Zdzięslawice (230osoby), Kończyce (240 osób) oraz Zerwana (276 osób).

Szczegółowe informacje dotyczące powyższych obszarów zawiera tabela nr 1.

Tab. nr 1 *Dane o sytuacji demograficznej i społecznej w gminie (stan na 31 grudnia)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza		
	rok 2013	rok 2014		rok po ocenie	dwa lata po ocenie	
Mieszkańcy (w osobach)						
Ogółem	1	9 721	9 721	9 718	9 718	9 718
Kobiety						
Ogółem	2	4 883	4 883	4 889	4 889	4 889
wiek 0 – 17	3	1 025	1 025	1 018	1 018	1 018
wiek 18 – 59	4	2 923	2 923	2 891	2 891	2 891
wiek 60 lat i więcej	5	935	935	980	980	980
Mężczyźni						

Ogółem	6	4 838	4 838	4 829	4 829	4 829
wiek 0 – 17	7	1 105	1 105	1 138	1 138	1 138
wiek 18 – 64	8	3 287	3 287	3 204	3 204	3 204
wiek 65 lat i więcej	9	446	446	487	487	487
Rynek pracy						
bezrobotni ogółem	10	277	210	151	151	151
bezrobotni długotrwale ogółem	11	122	99	72	72	72
bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	12	30	30	25	25	25
Infrastruktura społeczna						
liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	13	32	32	32	32	32
liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne	14	1	1	0	0	1
liczba mieszkań (lokalii) socjalnych	15	0	0	0	0	0
liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne	16	0	0	0	0	0
liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	17	0	0	0	0	0
liczba żłobków (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	18	1	1	1	1	1
liczba opiekunów dziennych do dzieci	19	0	0	0	0	0
liczba miejsc w żłobkach (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	20	15	15	15	15	15
liczba dzieci, który nie przyznano miejsc w żłobku	21	0	0	0	0	0
liczba przedszkoli (przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	22	6	6	6	6	6
liczba miejsc w przedszkolach (przedszkola wraz oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	23	370	338	392	392	392
liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w przedszkolu wg złożonych wniosków	24	0	0	0	0	0
liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży	25	4	4	4	3	3
z tego: (wiersze „przyszkolne” i „pozaszkolne”)						
Przyszkolne	26	3	3	3	3	3
Pozaszkolne	27	1	1	1	1	1
liczba świetlic i klubów dla seniorów	28	0	0	2	0	0
liczba hospicjów	30	0	0	0	0	0

Analiza danych zawartych w powyższej tabeli, a dotyczących lat 2013 – 2015, jak również innych będących w posiadaniu GOPS Michałowice, pozwala wysunąć następujące wnioski:

Struktura ludności wg wieku

Ważnym czynnikiem mającym wpływ na politykę społeczną jest struktura ludności według ekonomicznych grup wieku.

Na terenie gminy Michałowice odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) w ogólnej liczbie mieszkańców w 2015 r. wyniósł **21,19%** i można zaobserwować nieznaczny wzrost w tym zakresie. Jakkolwiek nadal jest on wyższy o 2 punkty procentowe od średniej powiatowej. Z kolei odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców wyniósł **15,10%**.

Udział osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców wyniósł w roku oceny **63,72%** i utrzymuje się na podobnym poziomie w stosunku do lat poprzednich.

Wskaźnik obciążenia demograficznego

Opisane powyżej tendencje będą skutkowały w przyszłości wzrostem wskaźnika obciążenia demograficznego (tj. ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym). Jego wartość wyniosła dla naszej gminy w 2015 r. **55,23%** i jest nieznacznie niższa od danych powiatowych w tym zakresie, który wynosi 57,40%. Należy stwierdzić, iż zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Krakowie zaobserwować można w tym zakresie nieznaczny spadek.

Należy jednakże spodziewać się, że pomimo wydłużenia wieku aktywności zawodowej, wynikającego z wdrożenia reformy emerytalnej, które doprowadzi do zmniejszenia tempa przyrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym, to nie zdoła to zmniejszyć zapotrzebowania na usługi opiekuńcze wynikające ze wzrostu liczby osób w podeszłym wieku czy pobytu w domach pomocy społecznej. Jako osoby wymagające w zdecydowanej większości przypadków stałego wsparcia traktowane są osoby mające przynajmniej 80 lat. Na koniec 2015 r. w gminie Michałowice żyły 642 osoby w takim wieku, stanowiąc **6,6 %** ogółu ludności.

Przyrost naturalny

Duży wpływ na zmiany w zakresie liczby ludności ma poziom przyrostu naturalnego, definiowanego jako różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie. Analiza danych w tym zakresie w latach 2008-2013 wskazuje, że po zahamowaniu tempa przyrostu naturalnego ludności w latach 2010-2012, nastąpił ponowny jego wzrost. Wynik ten jest jednym z korzystniejszych w skali gmin wiejskich powiatu krakowskiego oraz samego powiatu i wskazuje na utrzymującą się w dalszym ciągu atrakcyjność gminy Michałowice, w szczególności dla osób młodych.

Rynek pracy

Dane o liczbie bezrobotnych obejmują osoby zarejestrowane w Urzędzie Pracy Powiatu Krakowskiego jako bezrobotne, zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W gminie Michałowice na koniec roku 2015 liczba zarejestrowanych wyniosła **151 osób** i można zaobserwować tendencję malejącą w tym zakresie (zmniejszenie o 126 w stosunku do 2013 r. i o 59 osób w stosunku do roku 2014).

Stopa bezrobocia, definiowana jako procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo osiągnęła w 2015 r. poziom **2,48%** i tu również można zaobserwować tendencję malejącą (2012 r. – 4,1%, 2013 r. – 4,5%, 2014 – 3,38%),. Ponadto jest on mniejszy od wskaźników powiatu krakowskiego (6,8% w 2015r.).

Na koniec 2015 r. w gminie Michałowice prawo do zasiłku z tytułu bezrobocia posiadało 25 osób. Stanowiły one **16,56%** ogółu bezrobotnych.

Niepokojąca jest struktura bezrobotnych, biorąc pod uwagę czas pozostawiania bez zatrudnienia, gdyż aż **47,68%** stanowiły osoby długotrwale bezrobotne. Przy czym można zaobserwować spadek tej wartości w stosunku do 2014 r. o **6,27%**.

Infrastruktura społeczna gminy Michałowice

Istotną cechą samorządu gminy jest zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności, bowiem samorząd odpowiada za wszystkie sprawy publiczne dotyczące życia mieszkańców w obrębie jednostki terytorialnej.

Od umiejętności gospodarowania zasobami i od tego, jak gmina będzie wykorzystywać swoje szanse, zależy jej rozwój.

Infrastruktura społeczna jest definiowana jako zespół instytucji i usług zaspokajających w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby w dziedzinie prawa, bezpieczeństwa, kształcenia, oświaty, kultury, pomocy społecznej, służby zdrowia i budownictwa mieszkaniowego.

W skład infrastruktury społecznej gminy Michałowice wchodzi:

- **Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach (CKiP)**, który kładzie nacisk na rozwój szeroko pojętej kultury. CKiP prowadzi cykliczne zajęcia dla najmłodszych dzieci, młodzieży gimnazjalnej oraz dorosłych, a także organizuje imprezy plenerowe. W strukturach CKiP funkcjonują zespoły regionalne, których zadaniem jest kultywowanie lokalnych tradycji oraz zespoły dziecięce (grupy teatralne, grupy taneczne);
- **Biblioteka Publiczna w Michałowicach**, wraz z dwoma filialnymi oddziałami: w Więclawicach oraz Raciborowicach, oprócz bogatego księgozbioru oraz stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do Internetu, Biblioteka zapewnia czytelnikom mini-czytelnię czasopism oraz kąciak do czytania dla dzieci;
- **trzy niepubliczne przedszkola** znajdujące się w miejscowościach Michałowice („Promyczek”), Raciborowice (im. M. Montessori) oraz Zdzieszławice („Kubusiowa Dolina”). Ponadto w ramach trzech Zespołów Szkół funkcjonują 3 oddziały przedszkolne. W związku ze znaczącym wzrostem liczby dzieci na terenie gminy zapewniona została usługa przedszkolna odpowiadająca rzeczywistym potrzebom. W roku oceny gmina dysponowała 392 miejscami;
- **trzy Zespoły Szkół** w Michałowicach, Raciborowicach oraz Więclawicach Starych;
  - w strukturze każdego z Zespołów funkcjonuje biblioteka szkolna oraz sale gimnastyczne;
  - baza dydaktyczna w powyższych placówkach jest w dobrym stanie, niewątpliwie gmina Michałowice ma zadawalającą i wciąż rozwijającą się infrastrukturę szkolno-przedszkolną;
- **świetlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży „Nasza Bajka”**, finansowana ze środków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; funkcjonująca w trakcie roku szkolnego w godz. 14:30 – 18:30, nie spełnia wymagań ustawowych dla placówki wsparcia dziennego; ponadto w strukturze każdego z Zespołów Szkół funkcjonuje świetlica przyszkolna
- **jeden Niepubliczny Żłobek „Dolina Muminków” w Michałowicach**, dysponujący 15 miejscami; **nie funkcjonują natomiast inne formy zapewniające opiekę nad dziećmi poniżej 3 roku życia** (tj. kluby malucha czy opiekunowie dzienni); brak również danych dotyczących ilości rodzin zainteresowanych tą formą wsparcia.
- **jeden Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medea” Sp. z o.o. w Michałowicach**, w ramach którego funkcjonują lekarze medycyny rodzinnej, poradnia stomatologiczna, ginekolog, gabinet rehabilitacyjny, położna środowiskowa-rodzinna oraz pielęgniarki środowiskowe,
- gmina posiada zasób lokalowy, obejmujący **32 mieszkania komunalne, nie posiada zasobu lokalowego, obejmującego lokale socjalne czy pomieszczenia tymczasowe;**
- **na terenie gminy nie funkcjonują świetlice czy sformalizowane kluby bądźienne ośrodki wsparcia dla seniorów**. W ramach Stowarzyszenia Instytut Strumilly, realizowany był projekt „Centrum Aktywnego Seniora”, dla osób w wieku 60+. Odbywały się zajęcia ruchowe, komputerowe, rękodzieło, wyjazdy oraz wykłady.

3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

Pomoc społeczna jest instrumentem polityki społecznej państwa przeznaczonym do wspierania osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, z którymi nie są one w stanie poradzić sobie samodzielnie. Podejmuje ona działania w sytuacjach zagrożenia podstawowych potrzeb życiowych oraz obniżenia jakości życia poniżej społecznie akceptowanego minimum. Pomoc społeczna pomaga tworzyć warunki umożliwiające godną egzystencję, jak również przyczynia się do wyrównywania nadmiernych różnicowań społecznych. Instrument ten służy także do kompensowania różnorakich szkód, np. wynikających z bezrobocia, sieroctwa, niepełnosprawności czy długotrwałych chorób. Ponadto pomoc społeczna zapewnia poczucie bezpieczeństwa socjalnego poprzez udzielenie różnego rodzaju zasiłków i świadczeń uzupełniających dochody z pracy, systemu emerytalno-rentowego oraz innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Skutkiem działań pomocy społecznej powinno być eliminowanie wykluczenia społecznego oraz usamodzielnienie się jej beneficjentów.

Opracowując ocenę w obszarze pomocy społecznej (dane o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej, liczbach i formach przyznanych świadczeń, przyczynach udzielanej pomocy) uwzględniono dane wygenerowane z systemów informatycznych będących w użytkowaniu Ośrodka. Szczegółowe informacje w tym zakresie zawierają poniższe tabele.

tab. nr 2. *Dane o korzystających z pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie	
	rok 2013	rok 2014			
Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia					
liczba osób	1	332	381	365	365
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie					
liczba osób	2	285	286	295	295
w tym: osoby długotrwale korzystające	3	143	129	126	126
Wiek 0-17	4	0	137	131	131
Wiek produkcyjny	5	0	124	125	125
Wiek poprodukcyjny	6	0	25	39	39
liczba rodzin	7	145	160	163	163
liczba osób w rodzinach	8	449	580	516	516
w tym kobiety	9	0	150	168	168
w tym mężczyźni	10	0	136	127	127
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie pieniężne					
liczba osób	11	162	163	250	250
liczba rodzin	12	118	131	147	147
liczba osób w rodzinach	13	361	396	473	473
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie niepieniężne					
liczba osób	14	130	129	131	131
liczba rodzin	15	75	74	76	76
liczba osób w rodzinach	16	301	299	308	308

Osoby i rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy					
liczba rodzin ogółem	17	0	359	399	399
liczba rodzin	18	118	160	163	163
liczba osób w rodzinach	19	361	580	516	516

Na podstawie przeprowadzonej analizy ww. danych można zaobserwować poniższe tendencje:

- utrzymująca się tendencja wzrostowa w zakresie liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia udzielanego przez GOPS Michałowice, przy czym znaczną część stanowią tutaj dzieci i młodzież do 17go roku życia, objęte pomocą w formie gorącego posiłku (35,89% ogółu osób objętych pomocą i wsparciem oraz 44,41% ogółu osób, którym przyznano decyzją świadczenia z pomocy społecznej),
- wzrost liczby osób i rodzin, które otrzymały świadczenia przyznane decyzją administracyjną, z czego dotyczy to aż 42,37 % osób w wieku produkcyjnym,
- zmniejsza się liczba osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej,
- 147 rodzin, w których żyły 473 osoby, otrzymało pomoc w postaci świadczenia pieniężnego i jest to wzrost w stosunku do lat ubiegłych,
- 76 rodzin, w których żyło 308 osób, otrzymało pomoc w postaci świadczenia niepieniężnego i jest to również wzrost w stosunku do roku 2013.

Najczęstsze przyczyny obejmowania w 2015 roku osób i rodzin świadczeniami z pomocy społecznej (pieniężnymi i niepieniężnymi), dominujące w ostatnich latach to: **długotrwała i ciężka choroba, ubóstwo oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz niepełnosprawność** (tab. nr 3).

tab. nr 3. *Powody udzielania pomocy i wsparcia (w całym okresie sprawozdawczym)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie
	rok 2013	rok 2014		
Ubóstwo				
liczba rodzin	1	80	82	86
liczba osób w rodzinach	2	250	253	272
Bezrobocie				
liczba rodzin	3	51	43	38
liczba osób w rodzinach	4	160	130	113
Niepełnosprawność				
liczba rodzin	5	47	46	50
liczba osób w rodzinach	6	130	135	122
Długotrwała lub ciężka choroba				
liczba rodzin	7	82	103	100

liczba osób w rodzinach	8	242	291	289	289
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych					
liczba rodzin	9	61	65	55	55
liczba osób w rodzinach	10	200	209	180	180
Alkoholizm					
liczba rodzin	11	7	7	4	4
liczba osób w rodzinach	12	25	20	10	10
Potrzeba ochrony macierzyństwa					
liczba rodzin	13	30	28	33	33
w tym: wielodzietność					
liczba rodzin	14	27	27	33	33
Przemoc w rodzinie – ofiary przemocy					
liczba rodzin	15	11	7	2	2
liczba osób w rodzinach	16	38	23	8	8

Szczegółowa analiza danych zawartych w powyższej tabeli pozwala na wysunięcie następujących wniosków w zakresie poszczególnych przyczyn przyznawania świadczeń z pomocy społecznej:

- **ubóstwo** (osoby/rodziny spełniające ustawowe kryterium zgodnie z art. 8 ustawy o pomocy społecznej), jedna z najczęstszych przesłanek obejmowania pomocą i wsparciem; liczba rodzin (a tym samym liczba osób w rodzinach), którym przyznano pomoc w związku z tą przesłanką systematycznie rośnie na przestrzeni ostatnich trzech lat z 80 rodzin z 250 osobami w 2013 r. do 86 rodzin z 272 osobami w roku 2015; ubóstwo jest przesłanką, która dot. **52,76% rodzin** sięgających po pomoc;
- **bezrobocie** – w dalszym ciągu utrzymuje się tendencja spadkowa w zakresie liczby rodzin i osób, którym udzielono pomocy i wsparcia z uwagi na tą przesłankę – w 2013 r. z powodu tej przesłanki udzielono pomocy 51 rodzinom, w których żyło 160 osób, w roku oceny zaś dotyczyło to 38 rodzin, w których żyło 113 osób; bezrobocie jest przesłanką, która dot. **23,31% rodzin** sięgających po pomoc;
- **niepełnosprawność** – zauważalna jest nieznaczna tendencja rosnąca; niepełnosprawność jest przesłanką, która dot. **30,67% rodzin** sięgających po pomoc;
- **długotrwała i ciężka choroba** – jedna z najczęstszych przesłanek udzielania świadczeń z pomocy społecznej, w przypadku tej przesłanki również można zauważyć wzrost liczby rodzin (oraz osób w rodzinach) w stosunku do lat poprzednich – 82 rodziny, w których żyły 242 osoby w 2013 r. w zestawieniu z danymi za 2015 r. – 100 rodziny, w których żyło 289 osób; długotrwała i ciężka jest przesłanką, która dot. **61,35% rodzin** sięgających po pomoc;
- **bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego** – również jedna z najczęstszych przesłanek udzielanych świadczeń z pomocy społecznej, obserwowalny jest spadek liczby rodzin w roku oceny (55 rodzin z 180 osobami) w stosunku do roku 2013 (61 rodzin z 200 osobami); przesłanka ta dot. **33,74 % rodzin** sięgających po pomoc;
- **alkoholizm** – można zaobserwować znaczny spadek liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu tej przesłanki; alkoholizm jest przesłanką, która dot. **2,45% rodzin** sięgających po pomoc;

- **potrzeba ochrony macierzyństwa** – zauważalna jest nieznaczna tendencja wzrostowa; przesłanka ta dot. **20,25 % rodzin** sięgających po pomoc;
- **przemoc w rodzinie** – można zaobserwować znaczny spadek liczby rodzin objętych pomocą i wsparciem z powodu ww. przesłanki w roku 2015 w stosunku do 2013 roku.; przesłanka ta dot. **1,23 % rodzin** sięgających po pomoc.

Wszystkie wymienione powyżej przesłanki przyznawania świadczeń z pomocy społecznej utrzymują się na przestrzeni ostatnich lat na podobnym poziomie.

Kolejna tabela (nr 4) zawiera informacje dot. realizacji wybranych świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej – usług, tj. usługi opiekuńcze, poradnictwo specjalistyczne, praca socjalna (w tym kontrakt socjalny) czy interwencja kryzysowa.

tab. nr 4. *Usługi pomocy społecznej (w całym okresie sprawozdawczym)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		Rok oceny	prognoza rok po ocenie	
	rok 2013	rok 2014			
Usługi opiekuńcze					
liczba osób	1	8	10	9	9
liczba świadczeń	2	4 134	2 881	3 197	3 197
kwota świadczeń w złotych	3	57 876	40 334	44 758	44 758
w tym: specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób chorujących psychicznie					
liczba osób	4	0	0	0	0
liczba świadczeń	5	0	0	0	0
kwota świadczeń w złotych	6	0	0	0	0
Praca socjalna					
liczba rodzin	9	238	270	233	233
liczba osób w rodzinach	10	537	735	709	709
Kontrakt socjalny					
liczba zawartych kontraktów	13	34	42	16	16
liczba osób ogółem objętych kontraktem	14	37	43	16	16

Na podstawie analizy danych zawartych w powyższej tabeli, można wysunąć następujące wnioski:

- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz liczba udzielonych świadczeń utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie,
- na podobnym poziomie utrzymuje się liczba rodzin objętych pomocą w formie pracy socjalnej;
- maleje liczba kontraktów socjalnych zawieranych z beneficjentami pomocy społecznej
- **gmina Michałowice nie realizowała w 2015 roku indywidualnych programów osłonowych (np. zatrudnienia socjalnego, wychodzenia z bezdomności) z uwagi na brak potrzeb w tym zakresie,**
- **nie realizowano specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym również specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób chorujących psychicznie.**

4. Zadania ośrodka pomocy społecznej

Jedną z najistotniejszych ról w kwestii rozwiązywania problemów społecznych w naszej gminie odgrywa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach. Realizuje on zadania wynikające z m.in. następujących ustaw: o pomocy społecznej, o świadczeniach rodzinnych, o pomocy uprawnionym do alimentów, o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, o wspieraniu rodziny i systemie oraz o Karcie Dużej Rodziny. Ośrodek koordynuje również realizację na terenie gminy działań z obszaru lokalnej polityki społecznej.

W strukturze organizacyjnej GOPS funkcjonuje od kwietnia 2011 r. **Punkt Wsparcia i Pomocy Rodzinie**, dostępny 3 dni w tygodniu (do południa i po południu), w ramach którego dyżurują m.in. psycholog, dwóch prawników oraz pracownik socjalny. Ponadto na terenie naszej gminy działa **Punkt Konsultacyjny** dla osób i rodzin borykających się z problemem alkoholowym, w którym dyżur (2 razy w tygodniu) pełni terapeuta ds. uzależnień.

Opracowując ocenę w obszarze pomocy społecznej (dane o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej, liczbach i formach przyznanych świadczeń, przyczynach udzielanej pomocy) uwzględniono dane wygenerowane z systemów informatycznych będących w użytkowaniu Ośrodka. Szczegółowe informacje w tym zakresie zawierają poniższe tabele.

Tabele nr 5 i 6 *Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie (w całym okresie sprawozdawczym)* obrazują skalę świadczeń udzielanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Michałowicach, z podaniem liczby osób objętych poszczególnymi formami świadczeń, liczby przyznanych świadczeń oraz wydatków ponoszonych w ramach poszczególnych rozdziałów.

tab. nr 5. *Dane dot. liczby świadczeń z pomocy społecznej i źródeł finansowania (w całym okresie sprawozdawczym)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie	
	rok 2013	rok 2014			
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ					
zasiłek stały					
liczba osób	1	12	15	20	20
liczba świadczeń	2	130	146	184	184
kwota świadczeń w złotych	3	53 880	59 465	82 955	82 955
zasiłek okresowy					
liczba osób	4	17	16	12	12
liczba świadczeń	5	58	62	53	53
kwota świadczeń w złotych	6	23 364	22 375	18 401	18 401
w tym:					
zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia					
liczba osób	7	12	11	10	10
liczba świadczeń	8	41	48	47	47
kwota świadczeń w złotych	9	19 278	17 103	16 551	16 551
zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby					
liczba osób	10	4	4	2	2
liczba świadczeń	11	15	11	6	6

kwota świadczeń w złotych	12	3 544	4 459	1 850	1 850
zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności					
liczba osób	13	1	1	0	0
liczba świadczeń	14	2	3	0	0
kwota świadczeń w złotych	15	542	813	0	0
zasiłek celowy					
liczba osób	16	143	145	232	232
kwota świadczeń w złotych	17	69 032	90 733	110 633	110 633
w tym: zasiłek celowy w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”					
liczba osób	18	23	33	107	107
liczba świadczeń	19	84	244	356	356
kwota świadczeń w złotych	20	7 594	21 960	32 040	32 040
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ					
Posiłek ogółem					
liczba osób	21	121	119	122	122
liczba świadczeń	22	14 957	15 447	16 666	16 666
kwota świadczeń w złotych	23	104 584	103 963	108 135	108 135
w tym dla dzieci					
liczba osób	24	121	119	122	122
liczba świadczeń	25	14 957	15 447	16 666	16 666
kwota świadczeń w złotych	26	104 584	103 963	108 135	108 135
odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej					
liczba osób	27	4	7	7	7
liczba świadczeń	28	35	69	67	67
kwota świadczeń w złotych	29	77 866	141 960	143 357	143 357
wspieranie rodziny i piecza zastępcza					
liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	30	17	20	14	14
liczba rodzin wspierających	31	0	0	0	0
liczba asystentów rodzin	32	0	2	3	3
odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej	33	0	27 912	36 645	36 645

Analiza danych ujętych w powyższej tabeli pozwala na wysunięcie następujących wniosków:

a) w obszarze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej:

- liczba świadczeniobiorców zasiłków stałych (osób z orzeczoną umiarkowaną lub znaczną niepełnosprawnością, nie posiadających zabezpieczenia emerytalno-rentowego) oraz środków wydatkowanych na ten cel znacznie wzrosła w 2015 r. w stosunku do lat poprzednich;
- liczba świadczeniobiorców zasiłków okresowych (oraz wydatków w tym zakresie), głównie tych którzy pobierają to świadczenie z tytułu bezrobocia, utrzymuje się na tym samym poziomie od dwóch lat ,
- liczba świadczeniobiorców zasiłków celowych wykazuje tendencję wzrostową , z kolei wydatki w tym zakresie w roku oceny wzrosły o 41 601 zł w stosunku do roku 2013 r.;

b) w zakresie świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej:

- liczba osób objętych pomocą w formie posiłku, realizowanego w 2015 r. w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (ta forma pomocy w naszej gminie jest skierowana do dzieci i uczniów realizujących obowiązek szkolny do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej) utrzymuje się na poziomie wartości osiągniętych w 2013 r.,
- znacznie wzrasta liczba osób z terenu naszej gminy skierowanych i przebywających w domach pomocy społecznej przy jednoczesnym wzroście wysokości środków finansowych na ten cel (w przypadku domów pomocy społecznej wzrost w 2015 r. o 49 % w stosunku do roku 2013);

tab. nr 6. *Dane dot. liczby świadczeń z pomocy społecznej i źródeł finansowania (w całym okresie sprawozdawczym)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognoza rok po ocenie	
	rok 2013	rok 2014			
ZASIŁKI RODZINNE I DODATKI DO ZASIŁKÓW RODZINNYCH					
liczba rodzin	1	344	328	304	304
kwota świadczeń w złotych	2	1 028 742	938 210	824 956	824 956
jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka (ujmowany w pozycji „Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych”)					
liczba rodzin	3	28	35	18	18
kwota świadczeń w złotych	4	28 000	35 000	18 000	18 000
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka					
liczba rodzin	5	53	80	58	58
kwota świadczeń w złotych	6	53 000	80 000	58 000	58 000
ŚWIADCZENIA OPIEKUŃCZE					
świadczenia pielęgnacyjne					
liczba świadczeń	7	171	156	180	180
kwota świadczeń w złotych	8	91 749	118 168	215 320	215 320
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego					
liczba świadczeń	9	0	0	0	0
kwota świadczeń w złotych	10	0	0	0	0
zasiłek pielęgnacyjny – ogółem					
liczba świadczeń	11	1480	1 462	1466	1 466
kwota świadczeń w złotych	12	226 440	223 686	224 298	224 298
w tym:					

zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka					
liczba świadczeń	13	393	423	406	406
kwota świadczeń w złotych	14	60 129	64 719	62 118	62 118
zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności					
liczba świadczeń	15	263	214	211	211
kwota świadczeń w złotych	16	40 239	32 742	32 283	32 283
zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia					
liczba świadczeń	17	784	789	813	813
kwota świadczeń w złotych	18	119 952	120 717	124 389	124 389
zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat					
liczba świadczeń	19	40	36	36	36
kwota świadczeń w złotych	20	6 120	5 508	5 508	5 508
specjalny zasiłek opiekuńczy					
liczba świadczeń	21	0	5	14	14
kwota świadczeń w złotych	22	0	2 600	7 280	7 280
zasiłek dla opiekuna					
liczba świadczeń	23	x	98	61	61
kwota świadczeń w złotych	24	x	50 717	31 720	31 720
ŚWIADCZENIE Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO					
liczba osób	25	37	44	46	46
liczba rodzin	26	25	28	28	28
kwota świadczeń w złotych	27	193 080	218 300	236 500	236 500
OPLACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO					
liczba osób	28	12	17	24	24
kwota świadczeń w złotych	29	5 535	7 530	15 333	15 333
OPLACENIE SKŁADKI UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO					
liczba osób	30	9	7	7	7
kwota świadczeń w złotych	31	9 359	14 954	32 859	32 859
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z PRAC SPOŁECZNIE UŻYTECZNYCH					

liczba osób ogółem	32	0	5	5	10
kwota świadczeń w złotych	33	0	10 560	12 247	32 400
STYPENDIA SOCJALNE DLA UCZNIÓW I ZASIŁKI SZKOLNE					
liczba osób	34	82	120	120	120
kwota świadczeń w złotych	35	20 675	21 155	19 885	19 855

Analiza danych ujętych w powyższej tabeli pozwala na wysunięcie następujących wniosków:

a) w obszarze świadczeń rodzinnych:

- w dalszym ciągu zmniejsza się liczba osób pobierających zasiłki rodzinne (o 11,32% w roku oceny w stosunku do roku 2013);
- w roku oceny można zaobserwować spadek liczby świadczeń oraz wydatków na ten cel zarówno w zakresie jednorazowego dodatku z tytułu urodzenia się dziecka, jak i jednorazowej zapomogi;
- zwiększa się kwota wydatków z przeznaczeniem na świadczenia dla osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne, po uprzednim spadku w 2014 r.;
- w przypadku zasiłków pielęgnacyjnych największą liczbę świadczeń odnotowano w przypadku osób powyżej 16go roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia – **813 świadczeń**, zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka – 406 świadczeń, w przypadku osób o znacznym stopniu – **211 świadczeń**, z kolei w przypadku osób, które ukończyły 75 rok życia wypłacono **36 świadczeń**,

b) w obszarze świadczeń z funduszu alimentacyjnego:

- zwiększa się liczba osób pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego o 12,43 % w stosunku do 2013 r.);
- zwiększa się liczba wydatków w tym obszarze o 12,25% w 2015 r. w stosunku do 2013 r.

c) w obszarze pozostałych świadczeń:

- wzrasta liczba osób, za których Ośrodek opłacał składki na ubezpieczenie zdrowotne z 12 w 2013 r. (na ogólną kwotę 5 535 zł) do 24 w roku oceny (na ogólną kwotę 15 333 zł);
- liczba osób, za które Ośrodek opłacał składki na ubezpieczenie społeczne utrzymuje się na tym samym poziomie, przy jednoczesnym wzroście wydatków w tym zakresie;
- liczba osób pobierających stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne w 2015 r. utrzymywała się na tym samym poziomie co w roku ubiegłym;
- **od lutego 2014 r. realizowane są na terenie gminy Michałowice prace społecznie użyteczne z których skorzystało w 2014 i 2015 r. łącznie 10 osób:**

5. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie gminy

Z analizy danych zawartych w formularzu OZP2015, sporządzonej z wykorzystaniem Centralnej Aplikacji Statystycznej, wynika, iż w skład zasobu pomocy społecznej Gminy Michałowice wchodzi jedynie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, wraz z funkcjonującym w ramach jego struktury Punktem Wsparcia i Pomocy Rodzinie. Z pomocy specjalistycznej i wsparcia w ramach Punktu skorzystało w zeszłym roku 54 osoby.

W chwili obecnej na terenie gminie nie funkcjonują natomiast inne jednostki, tj. ośrodki wsparcia, kluby samopomocy, dzienne domy pomocy, rodzinne domy pomocy, mieszkania chronione, formalne kluby seniora, placówki wsparcia dziennego czy kluby integracji społecznej.

6. Kadra jednostki organizacyjnej pomocy społecznej

Opracowując ocenę w obszarze zasobów kadrowych pomocy społecznej uwzględniono dane statystyczne dotyczące liczby pracowników zatrudnionych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Michałowicach na przestrzeni ostatnich 3 lat. Szczegółowe informacje dotyczące powyższych obszarów zawiera tabela nr 7.

tab. nr 7. *Kadra pomocy społecznej w gminie Michałowice (stan na 31 grudnia)*

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognozy roku następnego	
	rok 2013	rok 2014			
Ogółem pracownicy jednostki					
liczba ogółem pracowników jednostki pomocy społecznej	1	11	11	13	14
Kadra kierownicza					
ogółem kadra kierownicza (dyrektor i jego zastępcy)	2	1	1	1	1
w tym:					
wykształcenie wyższe	3	1	1	1	1
specjalizacja z organizacji pomocy społ.	4	1	1	1	1
Pracownicy socjalni					
Ogółem	5	5	5	5	5
w tym: pracownicy socjalni ogółem zatrudnieni z EFS	6	0	0	0	0
z tego:					
wykształcenie wyższe	7	4	4	4	4
wykształcenie średnie	8	1	1	1	1
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie	9	1	1	1	1
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie	10	0	0	0	0
specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	11	0	0	0	0
Pozostali pracownicy					
Ogółem	12	5	5	7	8
w tym:					
wykształcenie wyższe	13	4	5	6	7
wykształcenie średnie	14	1	0	1	1
Inne	15	0	0	0	0

Inni*:					
prawnik*	16	2	1	2	2
psycholog*	17	1	1	1	1
opiekunka środowiskowa*	18	5	4	3	4
specjalista ds. zamówień publicznych*	19	1	1	0	0
specjalista ds. rozliczeń*	20	1	1	0	0
specjalista ds. PAL*	21	1	0	0	0
asystent rodziny	22	2	2	3	2
umowy cywilno-prawne z firmami szkoleniowymi	23	2	2	0	0

* specjaliści zatrudnieni w oparciu o umowy cywilno-prawne

W powyższej tabeli (wiersze 16 – 23) znajdują się również szczegółowe informacje na temat specjalistów zatrudnionych w latach 2013-2015. Wzmocnienie kadry Ośrodka o ww. specjalistów, spowodowane był m.in. koniecznością zapewnienia odpowiedniej jakości realizowanych zadań oraz prawidłowym zabezpieczeniem nowych przedsięwzięć, wynikających w szczególności z:

- Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na lata 2014 – 2017 oraz Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2013 – 2015, w tym prowadzenia Punktu Wsparcia i Pomocy Rodzinie,
- usprawnieniem obsługi zadań w zakresie funkcjonowania pracy asystentów rodziny, podczas nieobecności pracownika przebywającego na urlopie macierzyńskim,
- uruchomienia działalności Centrum Wolontariatu,
- koniecznością zapewnienia mieszkańcom gminy, którzy wymagają tej formy pomocy, usług opiekuńczych.

Ponadto z analizy wskaźników w powyższym obszarze wynika, że:

- 80% pracowników socjalnych posiada wykształcenie wyższe;
- 20% pracowników socjalnych posiada specjalizację I stopnia w zawodzie pracownik socjalny;
- spełniony jest wymóg ustawy zatrudnienia pracowników socjalnych w Ośrodku, zawarty w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej – jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2 tys. mieszkańców lub nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną,
- 20% ogółu wydatków na realizację zadań pomocy i integracji społecznej przeznaczona jest na utrzymanie Ośrodka.

Poniższa tabela nr 8 przedstawia dane dotyczące zatrudnienia pomocniczego w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Michałowicach, tj. wsparcia wolontariuszy czy zatrudnienia subsydiowanego, tj. roboty publiczne i prace interwencyjne.

tab. nr 8. Zatrudnienie pomocnicze w jednostce organizacyjnej pomocy społecznej (w osobach, w ciągu danego roku)

WYSZCZEGÓLNIENIE	lata poprzednie		rok oceny	prognozy roku następnego
	rok 2013	rok 2014		

wolontariusze	1	4	21	16	16
zatrudnienie subsydiowane (staże, roboty publiczne, prace interwencyjne i inne)	2	1	7	5	14
Staże	3	0	0	0	2

Analiza danych ujętych w powyższej tabeli pozwala na wysunięcie następujących wniosków:

- nieznaczny spadek liczby wolontariuszy w 2015 r. w stosunku do roku ubiegłego,
- wzrost liczby osób zatrudnionych w Ośrodku w ramach zatrudnienia subsydiowanego – prace społecznie-użyteczne (5 osób).

7. Środki finansowe na wydatki z pomocy społecznej

Szczegółowe dane dotyczące środków finansowych na wydatki z pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej przedstawione zostały w poniższej tabeli nr 9.

tab. nr 9. *Koszty prowadzenia i utrzymania zasobu polityki społecznej (w tym pomocy społecznej) w Gminie – zadania własne i zlecone*

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lata poprzednie		rok oceny	rok po ocenie	dwa lata po ocenie	
	rok 2013	rok 2014				
ogółem						
ogółem (działy)	1	3 027 621	3 247 664	3 240 737	3 240 737	3 240 737
w tym:						
w budżecie OPS	2	2 795 498	3 066 835	3 240 737	3 240 737	3 240 737
851 – ochrona zdrowia						
85153 – przeciwdziałanie narkomanii – środki gminy (własne i zewnętrzne)	3	55 840	57 870	21 450	21 450	21 450
w tym:						
w budżecie OPS	4	0	0	0	0	0
85154 – przeciwdziałanie alkoholizmowi – środki gminy (własne i zewnętrzne)	5	89 945	101 804	108 078	108 078	108 078
w tym:						
w budżecie OPS	4	0	0	0	0	0
852 – pomoc społeczna						
85201 – placówki opiekuńczo-wychowawcze – środki własne i zewnętrzne	5	15 262	0	0	0	0
85202 – domy pomocy społecznej – środki własne i zewnętrzne	6	80 627	144 702	145 185	145 185	145 185
85203 – ośrodki wsparcia – środki własne i zewnętrzne	7	0	0	0	0	0
85204 – rodziny zastępcze – środki własne i zewnętrzne	8	33 458	3 790	10 119	10 119	10 119
85205 – przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – środki własne i zewnętrzne	9	0	13 478	21 912	21 912	21 912
85206 – wspieranie rodziny (asystenci) – środki własne i zewnętrzne	10	26 212	65 642	84 687	84 687	84 687
85212 – świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego (...) – środki własne i zewnętrzne	11	1 655 111	1 704 084	1 685 316	1 685 316	1 685 316
85213 – składki na ubezpieczenie zdrowotne (...)	12	5 536	7 530	15 333	15 333	15 333

– środki własne i zewnętrzne						
85214 – zasiłki i pomoc w naturze – środki własne i zewnętrzne	13	66 773	72 716	86 796	86 796	86 796
85216 – zasiłki stałe – środki własne i zewnętrzne	14	53 880	59 465	82 955	100 000	100 000
85219 – ośrodek pomocy społecznej – środki własne i zewnętrzne	15	516 444	620 314	718 918	718 918	718 918
85220 – specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione – środki własne i zewnętrzne	16	0	0	0	0	0
85228 – usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze – środki własne i zewnętrzne	17	57 030	38 258	46 051	46 051	46 051
85278 – usuwanie skutków kłesk żywiolowych – środki własne i zewnętrzne	18	2 470	2 470	0	0	0
85295 – pozostała działalność – środki własne i zewnętrzne	19	144 155	191 867	169 947	169 947	169 947
853 – pozostała działalność w zakresie polityki społecznej						
85305 – Żłobki – środki gminy (własne i zewnętrzne)	20	0	0	0	0	0
85306 – kluby dziecięce – środki gminy (własne i zewnętrzne)	21	0	0	0	0	0
85307 – opiekunowie dzienni – środki gminy (własne i zewnętrzne)	22	0	0	0	0	0
85295 – pozostała działalność w zakresie polityki społecznej – środki gminy (własne i zewnętrzne)	23	288 061	177 354	0	0	0
854 – edukacyjna opieka wychowawcza						
85415 – pomoc materialna dla uczniów – środki gminy (własne i zewnętrzne)	24	47 524	21 155	43 990	43 990	43 990
w tym:						
w budżecie OPS	25	1 500	0	0	0	0
INNE – środki EFS na projekty realizowane przez OPS						
85395 – pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	26	177 354	144 989	0	0	0
łącznie kwota środków EFS	27	137 040	144 989	0	0	0

Szczególną uwagę należy zwrócić na:

- na podobnym poziomie utrzymują się wydatki ogółem na realizację zadań pomocy i integracji społecznej w roku oceny oraz w latach kolejnych;
- znaczny wzrost wydatków ponoszonych za pobyt osób umieszczonych w domach pomocy społecznej;
- prognozowany wzrost wydatków na ponoszenie odpłatności gminy za pobyt dzieci w pieczy zastępczej;
- wzrost wydatków przeznaczonych na zadanie wspierania i pomocy rodzinom mającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym wsparcie asystenta rodziny;
- wzrost wydatków na zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w tym działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- ponowny wzrost wydatków na zasiłki i pomoc w naturze;
- wzrost wydatków na zasiłki stałe;
- wzrost wydatków na usługi opiekuńcze dla osób wymagających tej formy pomocy;
- zmniejszenie wydatków na świadczenia rodzinne i dodatki to świadczeń rodzinnych;
- wzrost wydatków na świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Ponadto zauważalny jest wzrost kosztów utrzymania i prowadzenia Ośrodka Pomocy Społecznej – ma to związek z nowymi zadaniami nałożonymi na ośrodki na pomocy społecznej – obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy domowej, a także wspierania rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a co za tym idzie wzrostem wydatków na wynagrodzenia wraz z pochodnymi oraz działaniami mającymi na celu dostosowanie jednostki do standardów oraz zapewnienie klientom i pracownikom Ośrodka odpowiednich warunków do wspólnej pracy.

8. Wnioski końcowe i rekomendacje

W obszarze sytuacji demograficznej i społecznej Gminy Michałowice:

wnioski:

- postępujący wzrost liczby mieszkańców gminy;
- utrzymująca się tendencja wzrostowa w zakresie udziału osób w wieku produkcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców;
- wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) powyżej 56%;
- liczba ludzi w wieku pow. 80 roku życia stanowi 6,6% ogółu mieszkańców;
- nieznaczny spadek w zakresie odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców;
- spadek ogólnej liczby bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych;
- słabo rozwinięta infrastruktura społeczna;
- brak lokali socjalnych, mieszkań chronionych i pomieszczeń tymczasowych;
- dobrze rozwinięta sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych z bardzo dobrym zapleczem dydaktycznym;
- brak formalnych klubów i/lub ośrodków wsparcia dla seniorów

rekomendacje:

- podjęcie działań zmierzających do aktywizacji społeczno-zawodowej wszystkich mieszkańców gminy wymagających tego rodzaju wsparcia, w tym rozwój usług socjalnych adekwatnych do potrzeb osób długotrwale bezrobotnych;
- podjęcie działań zmierzających w kierunku rozwinięcia, a następnie wzmocnienia, infrastruktury społecznej gminy o charakterze mieszkaniowym, w tym utworzenie lokali socjalnych, mieszkań chronionych i pomieszczeń tymczasowych;
- zapewnienie oferty wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym, w tym dla osób starszych – adekwatnej do rozeznaczonych potrzeb;
- podjęcie działań mających na celu stworzenie oferty w zakresie opieki nad dziećmi do 3 roku życia jako uzupełnienie oferty działającego na terenie gminy żłobka (kluby dziecięce, opiekunowie dzienni);
- utworzenie spółdzielni socjalnej;

W zakresie grupy korzystających z pomocy i wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej:

wnioski:

- zmniejszenie się liczby osób i rodzin kwalifikujących się do objęcia pomocą finansową;
- dominujące przesłanki udzielania pomocy finansowej dla osób i rodzin: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz przemoc w rodzinie;

- wzrost liczby osób wymagających, ze względu na stan zdrowia, pomocy w postaci usług opiekuńczych lub umieszczenia w domu pomocy społecznej;

rekomendacje:

- podjęcie działań nakierowanych na pomoc i wsparcie dla rodzin i osób mających trudności w funkcjonowaniu społecznym, wypełnianiu zadań opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego (wdrażanie nowych form wsparcia rodzin ze strony Ośrodka nierodzących skutków finansowych, utworzenie i prowadzenie placówki wsparcia dziennego, realizacja gminnego programu wspierania rodziny, pomoc asystenta rodziny);
- poszerzenie oferty usług socjalnych i prawnych pozwalających na wzmocnienie autonomii osób zależnych (niepełnosprawnych, starszych, chorych, małoletnich);
- podjęcie działań nakierowanych na pomoc i wsparcie osób starszych, chorych i niepełnosprawnych (dzienne ośrodki wsparcia, kluby dla seniorów, rozszerzenie wsparcia w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych);
- kontynuacja realizacji zadań określonych w *Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy Michałowice na lata 2014 - 2017* (rozszerzanie ofert wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową) oraz *Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2016 - 2018*;
- zabezpieczenie środków finansowych na pokrycie wydatków związanych z kierowaniem i umieszczeniem osób w domach pomocy społecznej oraz obejmowaniem pomocą w postaci usług opiekuńczych;
- wdrażanie lokalnych programów osłonowych nakierowanych na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów społecznych;

W obszarze wybranych usług pomocy społecznej:

wnioski:

- utrzymująca się na podobnym poziomie liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia w postaci pracy socjalnej;
- utrzymująca się na podobnym poziomie liczba kontraktów socjalnych zawieranych z beneficjentami pomocy społecznej;
- utrzymująca się na podobnym poziomie liczba osób objętych usługą specjalistycznego poradnictwa oraz interwencji kryzysowej

rekomendacje:

- podjęcie działań zmierzających do podniesienia liczby i jakości zawieranych kontraktów socjalnych;
- stworzenie systemu wsparcia i pomocy dla osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie oraz niewydolnością wychowawczą;
- rozszerzenie oferty w zakresie poradnictwa specjalistycznego, terapii oraz interwencji kryzysowej;

W obszarze instytucji pomocy społecznej:

wnioski:

- słabo rozwinięta sieć instytucji pomocy społecznej;
- słabo rozwinięte zatrudnienie pomocnicze, tj. wolontariat oraz zatrudnienie subsydiowane;

rekomendacje:

- stworzenie sieci instytucji pomocy społecznej obejmujących inne instytucje, adekwatnie do rozeznaczonych potrzeb, np.: ośrodki wsparcia, kluby samopomocy, dzienne domy pomocy, kluby samopomocy, rodzinne domy pomocy, mieszkania chronione, kluby seniora, placówki wsparcia dziennego czy kluby integracji społecznej;

- rozwijanie idei zatrudnienia pomocniczego w jednostkach organizacyjnych gminy, tj. wolontariatu i zatrudnienia subsydiowanego;
- doskonalenie narzędzi badawczych, które pozwalają na bardziej precyzyjne określanie potrzeb występujących w obszarze pomocy społecznej.

W zakresie stanu i kwalifikacji kadr pomocy społecznej:

wnioski:

- stan zatrudnienia pracowników socjalnych zgodny z wymogami ustawowymi;
- braki w stałym zatrudnieniu pracowników administracyjnych;
- braki w zatrudnieniu specjalistów;

rekomendacje:

- utrzymanie stanu zatrudnienia pracowników socjalnych;
- zatrudnianie specjalistów adekwatnie do rozpoznanych potrzeb;
- sukcesywne zatrudnianie pracowników administracyjnych; adekwatnie do zaistniałych potrzeb;
- doskonalenie warsztatu pracy pracowników socjalnych w zakresie profesjonalnego prowadzenia pracy socjalnej, poprzez szkolenia, warsztaty, interwizje, superwizje, studia podyplomowe w zakresie specjalizacji I i II stopnia w zawodzie pracownik socjalny;
- rozwój szkolnych form podnoszenia kwalifikacji zawodowych, tj. studiów i kursów zawodowych (specjalizacji);

W zakresie kosztów prowadzenia i utrzymania zasobu pomocy społecznej oraz realizacji ustawowych zadań:

wnioski:

- wzrastające koszty realizacji poszczególnych zadań;
- wzrastające koszty związane z utrzymaniem osób w domach pomocy społecznej;
- zabezpieczone środki finansowe z budżetu gminy na realizację zadań własnych z zakresu pomocy społecznej;
- zabezpieczone środki finansowe z dotacji celowej na realizację zadań zleconych i dofinansowanie do zadań własnych gminy;

rekomendacje:

- zabezpieczenie środków finansowych na realizację poszczególnych zadań z obszaru pomocy i integracji społecznej;
- zabezpieczenie środków finansowych na koszty związane z utrzymaniem osób w domach pomocy społecznej;
- monitorowanie oraz bieżące sygnalizowanie powstających potrzeb, które mogą rodzić braki w środkach finansowych;

W obszarze współpracy z organizacjami pozarządowymi:

wnioski:

- brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej;

- niska liczba organizacji pozarządowych na terenie gminy, zajmujących się realizacją zadań w zakresie pomocy społecznej;

rekomendacje:

- budowanie partnerskich relacji pomiędzy instytucjami pomocy społecznej i organizacjami pozarządowymi, w szczególności poprzez zlecanie podmiotom niepublicznym realizacji zadań w obszarze pomocy i integracji społecznej.